

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četr leta 3-50 K, mesečno 1-20 K.
za Nemčijo za pol leta 7-90, za četr
leta 4 K; za Ameriko za pol leta
9-50 K za četr leta 4-80 K

Posebna številka 18 v.

Reklamacije so poštne proste
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna peti-vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

133. številka.

V Ljubljani, v torek, dne 7. decembra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo na-
ročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla
naročnina koncem meseca novembra, da jo zo-
pet obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto	K 14.—
za pol leta	„ 7.—
za četr leta	„ 3-50
na mesec	„ 1-20

Za Nemčijo:

za pol leta	K 7-90
za četr leta	„ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta	K 9-50
za četr leta	„ 4-80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri-
poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in
znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in ka-
varnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo
naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim
ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Ustavni boj na Angleškem.

V državi, ki ima najstarejšo ustavo, se od-
igrava politična drama nenavadnega pomena. Ne
le za Anglijo, temveč za vse države, ki so osno-
vane na enaki podlagi z dvojno zakonodajsko zbor-
nico, je zanimiv boj, ki ga je izzvala britanska go-
spodarska zbornica in ki dobiva sedaj obliko, katere
najbrže niso pričakovali gospodje lordi: Vse glas-
nejši narašča klic, ki zahteva odpravo go-
spodarske zbornice in gotovo ni vsakdanja pri-
kaz, če nastopajo ministri Njegovega Velikanstva
kralja Velike Britanije in vprašujejo s povdarkom:
Kdo pa so pravzaprav tisti gospodje, ki si laste
pravico, uničevati sklepe ljudskih zastopnikov in
ovirati nujni politični in gospodarski razvoj?!

Ce se to godi v deželi, katere ustavo so ve-
činoma posnemale kontinentalne države, ko so bili
razni absolutistični režimi prisiljeni, priznati na-
rodom nekoliko političnih pravic, ni čudno, da se
ponavljajo angleške ministrske besede tudi s te
strani kanala, če že ne z ministrskimi, pa vendar
z drugimi jeziki.

Za konstitucionalno življenje je Anglija po-
sebnost zanimiva država, zlasti ker se s stvarno de-
mokracijo čudno meša simbolistična tradicionalnost.
Malokje so tako ohranjene stare, stvarne brez-
pomembne, v današnjih dneh precej smešne šege
kakor na Angleškem. Komaj na Španskem je več
ceremonialnosti; blešč in sijaj, ki se kaže ob po-
polnoma demokratičnih in ustavnih dogodkih, ima
tako aristokratske oblike kakor svečanosti fran-
coskih Ljudevitev; tradicionalne navade veljajo
kakor potrjeni zakoni.

Tako navado je sedaj prekršila gospodarska
zbornica. Zelo visoka gospoda sedi v tej zbornici:
kraljevski principi, anglikanski in katoliški nadškofje,
škofje in prelati, lordi s starimi, zgodovinskimi
imeni, zastopniki najvišje finance. Angleži so se pa

navadili, smatrati to zbornico za lepo reprezen-
tacijsko in paradno korporacijo, ki je imela le po
imenu razpravljati zakone, sklenjene v zbornici
poslancev. Zlasti je veljalo desetletja za gotovo, da
ima finančna vprašanja države, zlasti proračun in
davčne zadeve, reševati edino poslanska zbornica,
gospodarska pa da ima potrditi, kar se sklenili po-
slanci.

Nekoliko manjših konfliktov je bilo radi tega
vprašanja že prej. Toda nikoli niso postala važna.
Posebno se niso mogli izlegati veliki spori, kadar
je bila vlada konservativna. Temeljito se je izpre-
menila stvar, odkar je sedanja liberalna vlada z
Aquitom na čelu dobila vajeti v roke. Gospo-
darske potrebe so prisilile ministrstvo, iskati novih
virov za državne dohodke in izjemoma se je vlada
osmelila, naložiti bogatim posestnikom zemljišč
nekaj bremen. Zbornica poslancev, ki ima sedaj
liberalno večino, je pritrdila finančnemu zakonu.
Proti njemu se je pa postavila na noge gospodarska
zbornica; visoke gospoda kriči, da se uvaža «so-
cialistično» zakonodajstvo in da so novi davki na
ogromne latifundije začetek ekspropriacije. Svoje
osebne koristi so pohiteli gospodje braniti in po
dolgi, nenavadno strastni debati so odklonili pro-
račun.

Vlada je bila pripravljena na to in je sprejela
napovedano vojno. Njeni zastopniki so to takoj na-
znanili v obeh zbornicah. Po angleškem načelu
morejo tudi člani vlade nastopati in govoriti le v
tisti zbornici, v kateri imajo mandat.

Državni tajnik za kolonije Earl of Crewe
je v gospodski zbornici zagovarjal proračunske
predloge v splešnem in izjavil, da so davki, ki
imajo zadeti zemljiško posest, pametni in zmerni.
Opozicija (namreč konservativni lordi) napravi-
la tragično napako. V teku zadnjih 15 let je pola-
goma, a tehtno posegala v pravice zbornice
poslancev; vendar sta korakali obe zbornici
druga vstric druge, ne s posebnim nagnenjem,
ampak kakor dvoje znancev, katerima je ljubše,
da opravita kupčijo skupaj. Po nocojšnjem ve-
čerju bosta težko še govorila drug z
drugim. O bodočnosti ne izreka mnenja. Vlada
ne pozdravlja krize, toda prisiljena je, stopiti
spričo nje na plan, ker počivajo interesi dežele in
države na ohranitvi pametnega ravnotežja med
vladajočimi močmi v državi. Kadar se zopet snide
parlament, bode morda položaj strank izpremenjen.
Toda naj bo sedanja vlada tedaj v opoziciji ali ne,
se bo polotila dela, da doseže če treba z močjo
parlamentovega sklepa zavarovane garancije, ki
preprečijo tisto razdiranje syobodomiselnega zakono-
dajstva, kateremu so lordi nocoj posadili krono
na glavo.

V zbornici poslancev je pa izjavil mini-
strski predsednik Asquith: Slišal sem, da je bil
finančni zakon, ki ga je bila sprejela ta zbornica,
zadnjo noč v drugem čitanju odklonjen v gospodski
zbornici. Zato Vam naznanjam, da vložim ob prvi
priliki, če mogoče že jutri, sledeči predlog: «Rav-
nanje lordov, ki so odklonili, podati finančnemu
načrtu za tekoče računsko leto, zakonito moč, se
označuje kot kršitev ustave in kot prisva-
janje pravic, ki pritičejo zbornici po-
slancev.»

S tem se je ustavni boj poostрил do skrajnosti.
Zbornica poslancev se bo morala po sklepu lordov
razpustiti in razpisati nove volitve. Pri teh bo pa
glavno vprašanje: «Za gospodarsko zbornico
ali proti nji?» Po vsem, kar se sliši iz dežele,
ni verjeti, da si je zbornica lordov pridobila novih

simpatij. Razburjenost proti visokim gospodom je
velikanska. Klic po odpravi nepotrebnega nad-
zorstva nad ljudskim zastopstvom se pa gotovo ne
bo ustavil ob angleški meji. In zato ima ondotni
boj širši pomen, katerega se gotovo zavedejo tudi
razni visoki gospodje v Avstriji.

Shod unije rudarjev na Dunaju.

Dalja in konec.

Neuberger (Falkenau): Pri našem rovu se
je pripetilo prošlo leto sedem smrtnih nezgod, ki
bi se ne bili pripetili ob dobrem nadzorstvu. Da-
našnje nadzorstvo je smešno. Rudniško vodstvo
ve dan prej, da pride uradnik, pa se vse pripravi.
Od asistentov ne moremo nič pričakovati. Razen
tega bodo imenovani ljubljenci rudnika in morda
se stavkokazi.

Dr. Karpeles: Po katastrofi v rovu Hohen-
egger leta 1896 je zbornica poslancev pozvala
vlado soglasno, da naj predloži zakonski načrt
glede tega in da naj se rudniški nadzorniki volijo
po rudarjih ter naj jih država plačuje. To je bil
sklep, ki ga hočete danes. Trinajst let je na papirju.
Zbornica je potem sklenila zakon, ki ni veljal
mnogo, pa nekaj vendar; tega pa je gospodarska zbor-
nica zavrgla s pomočjo vlade. Kljub temu je vi-
diti, kakor da se misli, da sem jaz odnehal od
zahteve, ki jo imajo rudarji vseh dežel. Saj sem
vam rekel, da se je to dalo v delavskem prisvetu
doseči, kar je zbornica pred 13 leti sklenila. Toda
s tem ni bilo nič doseženega.

Ce govorite o varnostnih paznikih se spomi-
najte, da je odsek proti našim glasovom sklenil
z enim krščansko-socialnim in enim nemško-nacio-
nalnim glasom, da naj upravičuje že četrtinska manj-
šina zastopstvo. Kar niti pri političnih volitvah,
kjer bi imelo smisel ne moremo doseči, se hoče
tukaj uvesti ko nima pomena. Imamo precej rogov,
kjer bi imeli podjetniki četrtino glasov ter bi za-
htevali zase kandidate, ki bi ne bili v interesu de-
lavstva. Če bi se uvedla manjšinska pravica, bi
dobili — neglede na to, da zakona ne maramo —
popolnoma ničev zakon. Nihče ne bo mislil o vas,
da hočete odnehati od svoje zahteve. S kakršno
predlogo naj pač vlada pride, naša prva zahteva
bo: Zahtevamo voljene nadzornike! Ako bi se to
ne dalo uresničiti, se bomo vprašali, kaj se da
izvojevati.

Trdi se, da asistenti ne pomenijo prav nič.
Taka je pa pač naša moč, da bodo imenovani so-
cialni demokrati. Boljši bi vendar bili, nego var-
nostni pazniki, ki bi bili popolnoma odgovorni, a
napraviti bi ničesar ne mogli. Teh asistentov se ne
da primerjati s kraljevimi v Nemčiji. Člani so ru-
darske oblasti, kakor rudniški glavar sam. Rud-
niški nadzornik bi imel torej mnogo več pravic
nego obrtni nadzornik, ki sme sicer v tvernico, a
mora naznaniti nedostatke magistratu itd. Ru-
darski uradnik sme pa tudi odrejati sam. Vse je le
od tega odvisno, kako se nam je že posrečilo vzgo-
jiti oblastva. Slabe so razmere v rudarstvu res,
toda drugačne nego pred 20 leti. To je namreč
uspeh organizacije, da smo spremenili uradnike. Med
dvornim svetnikom Homanom, ki je za nadzorstvo
in dvornim svetnikom Zechnerjem, ki je bil šef
nadzorstva pred desetimi leti, je pač razlika.

Ce sprejmemo nekaj, se nismo prenehali z
bojem. Če ničesar ne storite, razen da načelno sta-
vite zahtevo, delate le v roko nasprotniku. Če skle-
nemo le resolucijo, je podjetnikom ljubše, kakor
pa če napravimo v praksi korak naprej. Zado-
voljni ne bomo, dokler ne dobimo voljenih nad-

zornikov; ampak varnostnih paznikov nečemo, že posebno pa ne po proporcionalnem volilnem sistemu; če sprejmete to, kar smo pribojevali od podjetnikov, je to že velik napredek.

Poslanec Schrammel pojasni na izvajanja Pokornya, da besedila v smislu avstrijskih zakonov ni bilo mogoče drugače sestaviti, zakaj nikakor ni mogoče umeti pod izrazoma »obrtne in obratne tajnosti«¹ okoliščin, ki so zaradi njih trpeli delavci. Načrt je predložil leta 1896 poslanec Pernerstorfer, pa še nikoli niso v čem rudarji ugovarjali.

Poročevalec Ebert (zaključna beseda): Priznam, da se ob današnjem razmerju političnih strank ne da doseči tak zakon, kakršnega želimo. Trdili smo že večkrat, da so rudarske oblasti preobložene in da zaradi tega ne morejo opravljati nadzorstva. Če se nadzorniki pomnože, je prav. Ne bom rekel, da kompromis premalo obseza, preveč obseza: da se namreč pazniki ne smejo brigati za mezdne razmere in da ni zanje nikakršnega varstva. Ni pa res, da bi se ne dalo na kompromisu ničesar spremeniti. Kaj dobimo vsled kompromisa in kaj izgubimo? Zagotovila vlade, da dobimo asistente, še ni. Če pa imenuje med 60 asistenti deset socialnih demokratov, jih lahko porabi na Tirolskem; na severo-zahodno Češko, kjer je toliko nevarnosti in varnostne razmere tako slabe, pa naj pošlje nemške nacionalce in krščanske socialce, ki bodo socialno-demokratske paznike lovili pri poslovanju. Zaradi tega je to, kar izgubimo važneje nego to, kar pridobimo. Da bi morali imuniteto delegatov žrtvovati, tega rudar ne more razumeti, zdelo bi se nam, da tega ni treba. Sicer sem pa bral v nekem podjetniškem listu, da tudi podjetniki niso zadovoljni s kompromisom.

Ko je bila končana razprava o zakonodaji glede rudarskega varstva, je poročala komisija za pregledovanje predlogov, ki je sestala iz sodrugov Ebert, Jarolim, dr. Karpeles, Reumann, Schrammel in zastopnika nemške rudarske zveze Pokornya. Poročal je v imenu komisije Ebert o resoluciji te vsebine.

Resolucija glede delavskega časa in nedeljskega počitka zahteva:

Unijski shod avstr. rudarjev, zastopajoč več nego 33.000 organiziranih rudarjev, izreka, da je avstr. zakonodaja glede rudarstva zastarela, in da posebno nedostaja določb, glede odvrnitve nevarnosti ali vsaj nje zmanjšanje, v katerih se nahajajo rudarji. Kako zelo je izročeno rudarsko delavstvo vsled dobičkarstva rudniških posestnikov, dokazujejo uradni izkazi glede obolenj, težkih in smrtnih poškodb kakor tudi znani vzroki nezgod posameznikov ali množic. Ker je pridobivanje naravnih zakladov izročeno poželjivosti rudniških lastnikov, se izpostavlja rudarje hoté in brezvestno številnim nevarnostim, ki jim strežejo po zdravju in življenju.

Kako daleč seza dobičkalnost lastnikov rudnikov je potrdila tudi vlada, ki pravi v svojem poročilu k predlagani noveli, da isti izkoriščajo večkrat pravico do rudarstva proti interesom splošnosti in krivično. Zbor obžaluje, da se je vlada s svojim predlogom umaknila, ker ta ni bil po volji lastnikom rudnikov, in sicer v škodo državi. Slabost vlade naprta rudniškim lastnikom dokazuje, kako je z rudarskim varstvom v Avstriji.

Glede izboljšave varstva rudarjev zahteva zbor:

1. Uredbo osemurnega delavstva za rudniške delavce v rovih in zunaj njih, vstevši vhod in izhod ter polurni odmor. Delo v jamah z večjo toploto pa se skrajša na šest ur:

2. Zakonito izvedbo 36 urnega nedeljskega počitka, tedensko plačavanje ter prepoved dela za žene in otroke.

Resolucija glede nadzorovanja rudnikov zahteva:

Zbor zahteva, ker se kljub večkratnim zahtevam še vedno ni uvedlo rudniško nadzorstvo in ker je uvedeno nadzorovanje po revirnih uradnikih docela nezadostno, zopet odločno, da se izvede uspešno nadzorovanje, ki ga delavstvo zahteva. Načrt vlade, ki je namerjala pritegniti zadružne delegate kot varnostne paznike, se ne sme in ne more smatrati kot izpolnitev rudarskih zahtev in zbor odločno protestira proti takšni izvedbi. Popolnoma izključeno je namreč, da bi nadzorniki, ki so izročeni na milost in nemilost podjetnikom, ker nimajo nikakršnega zakonitega varstva, utegnili strogo nadzorovati rudnik, življenje in zdravje rudarjev, kar je take nujna zahteva.

Zbor zahteva kakor doslej glede zanesljivega nadzorstva, od države plačanih in iz med rudarjev vzetih in naravnost voljenih rudniških nadzornikov.

Neglede na to glavno zahtevo, ki jo ima zastopati zveza soc.-dem. poslancev v državnem zboru, pričakuje zbor, da se že sedaj izpopolni rudarsko nadzorstvo odredbenim potom in čimprej imenuje primerno število nadzornikov izmed rudarjev, da se uvede stalno nadzorstvo. Naloga teh nadzornikov ne bodi le rudarsko-policijski moment, nego tudi vsi drugi obratni momenti, ki so v zvezi z varnostjo v obratu in življenju ter zdravjem rudarjev. Vlada naj ukrene event. odredbenim potom, da se da rudarskim nadzornikom varstvo, ki jih čuva pred vsakršnim nasiljem rudarskih lastnikov in njih uradnikov.

Resolucija glede zavarovanja rudarjev zahteva:

Zbor odločno protestira proti nameri vlade, ki hoče še dalje puščati rudarsko delavstvo v nezadovoljni upravi rudniških lastnikov.

Čeprav se je izkazalo, da bratovske skladnice ne zadoščajo svojim socialnim namenom ne za bolezen, onemoglost, starost, ne za vdove in sirote, je razvideti iz vladne predloge glede socialnega zavarovanja, da pri ostane rudarjih nesposobna zavarovalna uredba, ki služi v zatiranje rudarskega delavstva. S pomočjo bratovskih skladnic se tudi za rudarje veljavno koalicijsko pravo onemogočuje in bratovske skladnice so pravcata ovira svobode rudarskega delavstva.

Vlada namerava tudi nezgodno zavarovanje rudarjev, dasi so ji znane te okoliščine, poveriti podjetnikom kot zadružno uredbo. S tem bi se naprtla rudarjem nova odvisnost, namen, ki ga zbor kar najodločneje obsoja in zavrača.

Zbor zahteva: Popolno odpravo bratovskih skladnic, uvrstitvev rudarjev v področje teritorialnih zavarovalnic proti nezgodam in v splošno socialno zavarovanje, ki naj tudi vdovam in sirotom daje namesto odpravnim pokojnino (rento).

Vse tri resolucije so bile sprejete soglasno brez debate.

Dalje je bil sprejet predlog Oberdorferjev in dr.: Pred vsako akcijo glede zakonodaje, ki interesira rudarje, naj se strankine instance sporazumejo z rudarsko centralno organizacijo.

V naslednjem slede še sklepi o organizaciji. Posvetovanje o izvedbi organizacije in povisanju prispevkov in višjih dajatev poroča najprej poročevalec komisije za pregledovanje predlogov.

Poročevalec Pohl (Falkenau) pravi, da komisija uvideva potrebo zvišanja, če hoče doseči organizacija potrebno točnost. Predlogu, da bi se uvedel nov razred z višjimi doneski, komisija ni pritrdila. Sicer pa predlogov načelstva ni dosti izpreminjala. Donesek 30 v se naj zviša na 40 v, oni članov do dvajsetih let, žen in provizionistov od 15 v na 20 v. Prispevek za pogrebni sklad 1 krono in 60 v, za solidarnostni sklad pa naj odpadeta tako, da bo znašalo zvišanje sedem in tri vinarje na teden. Doslej se je odmenjalo v rezervni fond po 20 v na mesec, zdaj pa naj se odmerja po 6 v na teden temu namenu in bo ta sklad ojačen za eno četrtinko. Prosti prispevkov naj bodo brezposelni in bolniki kakor doslej. Brezposelna podpora naj se zviša po treh in petih letih dnevno za 10 v, bolniška podpora pa naj ostane ista; nasprotno pa naj se podpora za slučaj smrti izvede tako, da se plačuje tudi po smrti članov z nižjim doneskom isti znesek. Zaradi tega zvišanja se mora tudi donesek invalidov, ki plačujejo dalje le zato, da dobe njih svoji smrtnino, zvišati od 1 krome na 1 krono 20 vin. na leto. Kot svoji veljajo vsi sorodniki, ki je z njimi pokojnik živel v skupnem hiševanju. Ne priporoča se pa zvišanja podpor za slučaj smrti žene članove, kakor je predlagalo načelstvo. Kot novo dajatev bodo člani tudi dobivali tri obstoječe strokovne liste trikrat tedensko; podružnicam bo pa ostalo od tedenskega doneska namesto 9 v odslej 11 v in dalje se določi gotova podpora iz rezervnega zaklada, ki naj se izplačuje ne šele s pričetkom četrtega tedna, nego že s pričetkom tretjega tedna. Na željo ostravskih članov, ki se sklicujejo na mesečno izplačevanje mezde v svojem okrožju, da se naj plačuje podpora šele s petim tednom, se prepusti načelništvu, da na predlog okrožnega odbora določi za tisto okrožje pričetek izplačevanja. Samični člani, ki žive s starši, ki so za delo nezmogljivi, ali z nedoraslimi brati ali sestrami, imajo tiste pravice kakor oženjeni.

Sklene se dati iz vsakega revirja enemu go vorniku besedo. Zastopniki okrožij severočeskkih, falkenavskih, moravsko-ostavskih in severnih alpskih dežel se odreko besedi. Klima (Rosice) je za manjše zvišanje prispevkov, ker zastopa mlade podružnice, ki jim ne more ugajati zvišanje. Zidosti bi bilo, če se ne da drugih dajatev, nego strokovne liste tedensko. Pokorny (Rosice) izjavi, da so starejše podružnice za zvišanje. Huber (Kladno) izjavi, da je v njegovem okraju vzbudilo zvišanje mnogo nevolje in priporeča, naj se uvede razred z višjimi prispevki in višjimi dajatvami. Fischer (Nürschau) pravi, da se boji, da izgube člane, čeprav je večina delegatov iz njegovega revirja za zvišanje. Čobal želi, da bi se izpremenila bolniška podpora.

Glasuje se o vseh predlogih komisije naenkrat in so bili soglasno sprejeti.

Izvoljeni so bili: Načelniki: Anton Jarolim, Turn; Peter Cingr, Mor. Ostrava; Iv. Zalesky, Lindau (Česko). Načelstveni člani: Jakob Vrba, Vsehlav pri Mostecu; Adalbert Kaupa, Kopice pri Mostecu; Vincenc Grubel, Bartelsdorf pri Mostecu; Albert Haubeny, Karbice; Anton Dvořák, Hohenstein pri Karbicih; Fran Kofínek, Brich. Pregledniki: Franc Schrettr, Malthueryn pri Mostecu; Anton Pylmayer, Graupen; Veneoslav Hein, Kostenblatt.

Poslanec Schrammel in Brozik čestitata unijskemu zboru za sklepe, ki pomenijo napredek rudarske organizacije. Zwanzger (Ljubno) zahvali vse, ki so pospeševali delovanje kongresa.

V svojem sklepnem govoru naglašja načelnik Jarolim: Vsi smo zvesti, da so naša posvetovanja za rudarsko organizacijo največjega pomena in da je to zborovanje mejnik v novem razvoju organizacije. Razprave so bile povsem stvarne in čeprav so se pojavila različna mnenja, se je vendar dosegel sporazum. Ker se je sklenilo zvišanje doneska soglasno, nam to izpričuje, da so vsi delegati prepričani, kako potrebno je povečati moč in točnost organizacije. Z zadovoljstvom se lahko ozremo na soglasno sprejete sklepe in tudi na zborovanje. Končali smo torej svoja posvetovanja in z rudarskim klicem zaključujem zvezni shod.

Umetnost in književnost.

Opereta. V soboto je gostovala gospa Polakova, član zagrebskega gledališča, kot Deniza v znani opereti »Mamzel Nitouche«. Pred kratkim je v tej vlogi prvič nastopila gospodična Thalerjeva, ki je pokazala, da ima za take partije lepe sposobnosti; morda se res še razvije za dobro subreto. Njen glas je, kar je znano že iz raznih epizod, prijeten in dobro solan, ni pa posebno krepak. Njena Deniza je pa pokazala tudi čedno igró, le da ni bila dovolj objestna in predrzna; morda gre to nekoliko na račun prvega nastopa v večji vlogi, ki pač provzročuje nekoliko »treme«. Prisposobljanje bi bilo seveda neumestno; vsekakor pa je bilo zanimivo, po tem eksperimentu videti zopet rutinirano in znano pevko, kakršna je gospa Polakova, ki se pristeva danes sploh prvim subretam. Skoraj nepotrebno je govoriti o njenem polnem, zvanečem glasu in o njeni dražestni igri, ki zna izriniti najneznatnejši detajl in ga pripraviti do veljave. Milo se je pa človeku pač storilo kakor ob gostovanju gospoda Borštnika, če se je spomnil, kaj smo že vse imeli v Ljubljani in izgubili... Nov je bil gospod Bohuslav v vlogi Celestina. Dvoma ni več, da zna ta igralec izvrstno karakterizirati, pa naj gre za komične ali za seriozne značaje.

Slovensko gledališče. Kakor smo že javili, študira dramsko osebo E. Kristanovo dramo »Kato Vranković«, v kateri nastopijo dame gospa Borštnikova (Irma), gđna. Wintrova (Slavka) in ga. Bukšekova (Mara) ter v večjih vlogah gospodje Nutić (Kato), Verovšek (stari Vranković), Bohuslav (predstojnik), Danilo (pisatelj), Bukšek (advokat), Iličić (časnikar), ter nekateri gospodje v manjših vlogah in epizodah. Drama, v kateri se razvija živahno psihološko dejanje, daje posameznim igralcem mnogo prilike za razvitje svojih umetniških sposobnosti in se pripravlja s skrbnim studiranjem.

»Kurent«² je naslov novi Cankarjevi knjigi, ki je pravkar izšla pri Schwenknerju v Ljubljani na 82 straneh. Cankar imenuje svoje novo delo »Starodavna pripovedka«, kateri je dodal tri sonete kot epilog. Cena broširani knjigi K 1-80, elegantno vezani K 2-80, po pošti 10 vin. več.

Dopisi.

Pulj. (Zmaga v bolniški blagajni.) Minilo je nekoliko mesecev, odkar so bile glavne volitve v puljsko bolniško blagajno in je z veliko večino zmagala socialno-demokratska stranka. Ta uspeh je pripravil italijansko nacionalistično stranko

ob pamet. Pri volitvah je imela sama vse v rokah; vodila jih je, kakor je sama hotela in ker je kljub vsemu le pogorela, ni vedela, kaj početi, da bi bile razveljavljene. Bilo je res smešno, ko je vendar vložila rekurz proti volitvam, ki jih je bila sama volila. Ni ji pa bilo dosti, blamirati se le enkrat, ampak se je hotela dvakrat. Prvič pri okrajnem glavarstvu, drugič pa pri namestništvu. Rekurz je bil pa odbit od obeh. Vseeno se ni miroval, ampak je prizkusila svojo srečo na drug način. Dogovorila se je z vsemi zastopniki delodajalcev, ki so bili izvoljeni, da so demisionirali. Upala je, da zdaj vlada razveljavi volitve, odnosno razpusti odbor. Reveži niso vedeli, da so kljub vsem demisijam delodajalcev vendar delavski zastopniki sklepni, vlada pa more le tedaj razpustiti odbor, kadar ni sklepčen. Blamirali so se torej še tretjič. Nacionalistične spletkarije niso imele drugega rezultata, kakor da se je zavlačil občni zbor. Končno je bil vendar vseh komedij konec in občni zbor je bil v nedeljo, 28. novembra. Izvoljeni so bili: V odbor sodrugi Angel Buttignoni, Stefan Dorigs, Ivan Faragona, Ivan Jelčič, Srli-vo Tomadori, Anton Pirc; v nadzorniš-vo Gregor Endrigo, Miha List, Josip Morek, Ivan Perselo; v razsodišče Marko Pernar, Anton Marjetič, Anton Gorich. Tako ima bolniška blagajna po desetih letih zopet svoj odbor, ki ima v sebi zagotovilo za napredek te delavske institucije. Omeniti je ob tej priliki še, da strokovne organizacije v Pulju jako dobro napredujejo. Posebno lepo se razvija zidarska organizacija, ki ima zlasti po zaslugi sodruga Jelčiča že 400 članov. Zadnji čas se je ustanovila tudi organizacija železničarjev, katero se je vpisalo nad 80 članov. Starejše organizacije se pa lepo razvijajo.

Domače vesti.

— Vse sile napenjajo zadnje čase nasprotne stranke, da bi nalovile kaj delavcev na svoje limanice in posebno klerikalci nastavljajo mreže in se trudijo na vse kriplje. Da nimajo sami nobenega pojma o delavskem vprašanju, je stara reč; vidi se pa to tudi odtod, ker ne znajo nič drugega pod milim nebom, kakor posnemati oblike socialno-demokratskih organizacij. Seveda je tudi oblika lahko važna, toda sama oblika je mrtva, če ni v njej pravega duha. Zato morajo vse klerikalne «delavske» organizacije ostati mrtve. Ker dela socialna demokracija javno pred vsem svetom, seveda ni bilo težko izvedeti, da se delavske organizacije centralizirajo, kar pomeni, da združujejo svoje moči in jih na ta način povečujejo. Pa so sli pobožni gospodje in so hoteli kopirati tudi to. Ustanovili so «Jugoslovansko strokovno zvezo». Mislijo, da bodo s tem privabili delavce in jih potem izrabljali v svoje politične namene. Pa se motijo. Nekoliko spoznanja jim je prinesel njihov smešni «Vseslovenski delavski dan», ki je bil tako klavenski, da so bili vsi poparjeni. Škofov «Slovenec» je v zadregi čveknil, da je bila dvorana nezakurjena, pa je zato prišlo samo 500 delavcev in delavk. Človeka je vse šegetal, ko je čital to. Če bi bili tretjeredniki res imeli 500 ljudi, bi bil «Slovenec» naredil iz njih vsaj 3000. Kaj pa je tem matematičarjem, dodatni ničlo? Ampak katoliškemu žurnalistu se je poznalo, da je bil v taki zadregi, kakor operetni Celestin, ko ga «gospa mati» zaloti, da se je povrnil, pa zakliče: «Ježeš, kako neumno se lažem!» Tako malo ljudi je bilo, ker je bila dvorana nezakurjena! Kdo jim je pa povedal, da ni zakurjena, he? In še zvečer jih ni bilo na veselico zaradi tega? O, o, o! Če je dvorana ob 9. dopoldne mrzla, se do večera lahko desetkrat razgreje!... Stvar je le ta, ker vedno več delavcev spoznava, da je vsa klerikalna «delavska» organizacija ostudna sleparija. Klerikalci bodo morda organizirali delavce za boj proti klerikalnim izkoriščevalcem, kaj? Nautili jih bodo, da naj stavkajo, če jih popovski podjetniki in popovski bratci izkoriščajo do krvi?... In zdaj ta «Zveza»! Kakšen pa je njen namen? Ločiti hočejo slovenske delavce od drugih, to se pravi, pahnuti jih hočejo v osamljenost, zato da ne bodo zmožni za boj. Na svojem shodu so imeli deset ali še več «referatov». Kaj so vsi «referati» drugo kakor vezanje otrobov, če se pa delavcem ne pove, da so podjetniški interesi nasprotni njihovim, če se jim ne pove, da tiči pravi vzrok njihove bede v sedanjih družabnih uredbah, če se jim ne pove, da je za delavsko moč potrebna združitev delavcev vsega sveta? Švindl! Socialno-demokratske organizacije sklepajo zveze po vsem svetu. Cela vrsta strok ima že take mednarodne pogodbe. Če pride organiziran tiskar ali kovinar v Lipsko ali v Hamburg ali v Berlin, uživa enake pravice kakor v Avstriji. Če je slovenski delavec mednarodno organiziran, ve, da bodo organizacije po vsem svetu skrbele, da se ne kazi stavka, če je morajo naši delavci razglasiti. Nikdar ne bi mogli švedski delavci doseči svoje zmage, če ne bi bili mednarodno organizirani, v sled česar so dobili nekoliko milijonov podpore za boj od vseh strani sveta. Na kaj se naj pa zanaša delavec v klerikalni organizaciji? Da bodo tercijalke molile roženkranc zanj? To mu bo pa pomagalo v boju!... To spoznavajo delavci in zato so siti klerikalnega «reševanja», ki jim ni izboljšalo položaja niti za toliko, kolikor je črna za nohtom. In zato pojdejo te švindl-organizacije sploh rakom švižgat pa žabam gost.

— **Nesreča s dinamitom.** Vsled neverjetne neprevidnosti se je zgodila dne 2. t. m. v Bohinju strašna nesreča. Neki Martin Svoja, po domače Mlakar iz Gorjuš, je hotel z dinamitnimi patronami nekaj razstreliti. Ker so pa patrone v posodi, v kateri jih je pripravil že dan prej, primrzle, je šel k ognjišču, na katerem je gorelo, da bi jih otajal. Seveda se ni moglo zgoditi nič drugega, nego da so patrone eksplodirale. Posledice so bile grozne. Svojstovo ženo in troje otrok je ubilo, njegova sestra in on sam sta pa težko ranjena. Za sestro sploh ne upajo, da bi mogla okrevati.

Zadnje vesti.

Politični položaj. Dunaj 6. decembra. «Če ne bo dežja, bo morda lepo, mogoče je pa tudi, da bo sneg; pa tudi izpremenljivo vreme in izključeno; prav tako jasen je politični položaj, znameniti rezultat politike meščanskih strank. Ako bi se spisale vse vesti, ki krožijo v kuloarjih, v klubskih sobah strank in v časopisju, bi moral človek dobiti nedyomani vtisk, da se dela avstrijska politika v blaznici. Če se iz vsega izlušči tisto malo, kar je pozitivnega, ostane komaj dejstvo, da se je rekonstrukcija kabineta približala uresničenju. Toda kakšna bodi in kakšna bo rekonstrukcija, je še vedno uganka. «Neue Freie Presse», ki ima stiske z Bienenrothovim ministrstvom, take stike, da pravzaprav ona ukaže, kaj se ima zgoditi, pravi, da je po obzorju «stara, dobra koalicija». Po namigavanju tega glasila velekapitalistov bi imeli izstopiti štirje ministri in namesto njih bi se imela imenovati dva Nemea in dva Čeha. Borzijanski organ celo ugiba, da bi se imela ta izprememba izvršiti v najkrajšem času. Hudobnost lista, ki sovražno socialno demokracijo in parlament splošno in enake volilne pravice iz dna duše, je očitna v tem načrtu. Spekulacija čednega glasila je pač sledeča: Kakršnakoli rekonstrukcija daje Bienenrothu priliko, pozivati se na svojo dobro voljo. Taka rekonstrukcija pa seveda ne bo zadovoljila Slovanske Enote; najbrže jo bo provocirala, da začne zopet s kakšno obstrukcijo in tedaj ima Bienenroth najboljši izgovor, da zavije parlamentu vrat. Nova Preša in njeni patroni le pozabljajo, da bi vlada s tem tudi sama sebi zavila vrat, zakaj Rauchske vladne umetnosti v Avstriji vendar niso mogoče. — Nemške stranke baje zahtevajo, da se mora popolnoma rešiti proračunski provizorij, preden nadaljujejo pogajanja. Pripoveduje se celo, da so Či hi pripravljeni dovoliti še rešitev nekaterih drugih težkih dnevnega reda. — Poročalo se je, da ima Povše postati jugoslovanski minister; klerikalci zanikujejo to kandidacijo z vsa odločnostjo. Slovenski liberarci se postavljajo na stališče, da ne sme izmed Jugoslovancev noben Slovenec postati minister, češ, položaj je tak, da ne bi mogel ne liberalcev, ne klerikalcev odgovarjati razmeram. (V tem zmislu piše tudi današnji «Slov. Narod». Op. ur.)

Delegacija. Dunaj, 5. decembra. Uradno se poroča, da bodo delegacije dne 27. t. m. sklicane na tri dni, da dovolijo proračunski provizorij. Nemške stranke so se že dogovarjale z madžarskimi, pa ne bo ne na eni, ne na drugi strani težav za provizoričen proračun. — Da vsled avstrijske in ogrske krize tudi v delegacijah ne more biti več govora o rednem proračunu in o pravi proračunski debati, je naravno. Dokler imamo institucijo delegacij, bila bi pa prav tam politična debata nadvse važna, posebno letos z ozirom na aneksijo Bosne in Hercegovine in na splošno zunanjo politiko, ter z ozirom na ogromne militaristične zahteve. Vidi se torej, kako nespametna je politika slovanskih meščanskih strank, ki na radost vlade onemogočajo odločilne besede o najtehtnejših, prav za slovanske narode važnih političnih vprašanjih. Parlament ne zboruje, delegacije ne zborujejo stranke ne pridejo do besede, med tem pa vlada dela, kar hoče; saj ima izgovor, da zaradi nedelavnosti zakonodajnih zborov ne morejo obiti vsi opravi!

Ogrska kriza. Budimpešta, 6. decembra. Najnovejše vesti zagotavljajo, da bo ogrska kriza v bližnjih dneh rešena na ta način, da se imenuje provizorično ministrstvo, ki bi imelo skrbeti za to, da se reši v budimpeštanskem državnem zboru proračunski provizorij. Na to bi se razpusil državni zbor in provizorično ministrstvo bi razpisalo in vodilo nove volitve. Na čelu tega kabineta bi bil bivši naučni minister Vlačić ali pa grof Tasilo Festetič. Med tem se nadaljujejo avdiencie na Dunaju, le državnozborskega predsedništva ni mogel sprejeti cesar, ker je Navay težko obolel.

Nacionalne demonstracije. Trst, 6. decembra. Včeraj je bilo v Trstu zopet živo. Napovedana sta bila dva shoda. Prvega je sklicala italijanska učiteljska zveza, da protestira proti slovenskim šolskim zahtevam; drugega so sklicali slovenski narodnjaki, da protestirajo proti italijanskemu protestu. Oba shoda sta bila napovedana že za zadnjo nedeljo pa sta se preložila za osem dni. Kaj je bolj naravno, kakor da se je policija ustrašila? In napravilo je edino, kar zna napraviti: Prepovedala je oba shoda. Sebi ni s tem prav nič pomagala, dela si je napravila s prepovedjo še več in v ogenj je vlila olje. Slovenski narodnjaki so rekurirali proti prepovedi; rekurz je bil odbit, odlok je prišel zadnji hip, ko so se ljudje že zbrali

za shod. Naznamilo, da je shod prepovedan, je razburilo množico. Če bi policija količkaj poznala psihologijo mase, bi bila to lahko naprej vedela. Demonstracija je bila izza tega skoraj neizogibna. Mogoče da bi bili sli ljudje tudi po dovoljenem shodu demonstrirati; ampak po prepovedanem je bilo gotovo, da pojdejo. In tudi to je gotovo, da so bili bolj razburjeni kakor po rednem shodu. Kaj je torej policija profitirala? Ko se je demonstracija razvila, je policija postala nervozna. Pri «Rdečem mostu» se je trudila, da bi razkropila demonstrante; to se ji ni posrečilo. Uradno poročilo samo pripoveduje, da je večina prisla na horzni trg. Od druge strani so prisli italijansko-nacionalni demonstrantje; bilo je več spopadov, tudi dva strela sta zadonela z italijanske strani. Policija meni, da sta bila slepa, ker ni bil nihče zadet. Po dolgem trudu se je posrečilo mnogobrojni policiji, razkropiti demonstrante na obeh straneh. — Kako bi pa bilo, če bi bila oblast dovolila oba shoda? Eden bi bil zboroval tukaj, drugi tam in zelo verjetno je, da bi se bila končala oba sočasno, torej se tudi nasprotni demonstraciji najbrže ne bi bili vršili obenem. Pa če bi se že bili. V čem bi bila razlika? Le v tem, da bi bila policija lahko bolje pripravljena. Ne mislimo: Pripravljena za razganjanje demonstrantov. Po našem mnenju ima vsakdo pravico demonstrirati. Oblast ima seveda pravico in nalogo, skrbeti za javno in zasebno varnost. V ta namen pa res ni treba razganjati demonstrantov kar jih nayačno še bolj razdraži, ampak bilo bi dovolj, če bi poskrbela, da ne bi bili mogoči spopadi. In to ni pretežka naloga, če se ima na razpolaganje toliko moštva kolikor v Trstu. Dber kordon navadno zadostuje. Tega bi se tržaška policija lahko naučila celo od dunajske.

H. Suttner

Ljubljana :: Mesni trg

razpošila ure, zlatnino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko trgovko. — Veliki novi cenik zastoj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 4.50. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Vseletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—. 33

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52—3

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso z velikim uspehom porabil, katero iz srca priporočam v veliko korist vsaki družini ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim, blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

poselnik in premirani medvedji lovec v Koritnicah, pošta Knežak pri Št. Petru na Krasi.

Kupujte

šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10 % popusta.

50 % prihranka

na stroških v gospodinjstvu in vobče trdno zdravje dosežejo v rodovini tiste gospodinje, ki kupujejo namesto kave, čaja, sladnega čaja i. t. d. najboljše in najcenejše hranivo, imenovano

Sladin

t. j. dr. Trnkoczyja sladni čaj. Sladinu je treba dodajati malo mleka in sladkorja, zaradi tega se pri njem mnogo prihrani. En zavoj 1/4 kg velja 50 vinarjev. Po pošti pošiljamo najmanj pet zavojev. Glavna zaloga v Ljubljani, lekarna Trnkoczy.

Meso. Vsak dan sveže prima-
meso zadnjega dela,
goveje ali telečje
stegno, 10 funtov 3 K
Meso.
60 vin., goske, race ali poularde, 10 funtov 5 K
50 vin. razpošilja proti povzetju
Chr. Mandel, Skalat št. 100 (Avstrija).

A. Zupančič

knjigovez v Ljubljani
Slomškova ulica hiš. štev. 31

priporoča svojo nanovo urejeno

*** knjigoveznico ***

za prijazna naročila vsakovrstnih v
knjigoveško stroko spadajočih del.

Razun vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko rabo se še
posebno priporoča za naročila trgovskih knjig (protokolov),
različnih map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kartonov. Iz-
deluje tudi okvirje in passepartout, prikladne za različne po-
dobe, fotografije i. t. d.

Cene nizke.

Postrežba točno.

Restavracija 'International'

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina in izborna sveže
pivo.

— Gorka in mrzla jedila. —
Na razpolago je lep senčnat vrt in salon.
— Kegljišče. —

Postrežba točna. Cene zmerne.

Na obilen poset vabi **Marija Petrič**
21—18 restavraterka.

AMERIKA

Kdor se za **AMERIKO** zanima

dobi na željo

brezplačno pojasnila za naj-
boljšo vožnjo v Ameriko.

CESARSKI PARNIKI (KAISER-SCHIFFE):

Kaiser Wilhelm II.	dolg 215 metrov
Kronprinzessin Cecilie	dolg 215 metrov
Kronprinz Wilhelm	dolg 202 metra
Kaiser Wilhelm der Grosse	dolg 198 metrov

pripeljejo potnike v 6 do 7 dneh iz Bre-
mena v Novijork.

Odhod iz Bremena vsak torek.

Ti cesarski parniki vozijo edino le iz Bremena; kdor
se hoče voziti na cesarskih parnikih, more potovati
sigurno brez zaprek, ker nima nihče pravice, da bi
mu to zabranil. Vsakemu je dano na prosto voljo, da
sme za svoj denar, na lastne stroške potovati kamor hoče.

F. Missler, Bremen, Bahnhofstrasse 30.

Oprema popotnikov od Bremena v Ameriko, Avstra-
lijo in Afriko. 4—1

Najnižje cene! Dobra postrežba!

Kavarna 'Unione' v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Močenje postelje

30—9

se jamčeno ozdravi takoj. Pojasnila brezplačno. Spročiti je
starost in spol. Tople zahvale. Zdravniško priporočeno.

Zavod „Sanitas“

Velburg P 348 (Bavarsko.)

Najbolj varno naložen denar
je v slovenski

Mestni hranilnici ljubljanski

Stanje hranilnih vlog nad 36 milijonov kron.
Rezerzni zaklad nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok
poleg rezervnega zaklada
mestna občina ljubljanska z
vsem premoženjem in vso
svojo davčno močjo. V to
hranilnico vlagajo sodišča
denar mladoletnih otrok in
župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska spre-
jema hranilne vloge vsak dan od
8. do 12. ure dopoldne in od 3.
do 4. ure popoldne, jih obrestuje
po 4 1/4 % ter pripisuje nevzdržene

obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica sama in ga vlagatelj ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar,
ne da bi se obrestovane prenehale.

Posoja se na zemljišče po 4 3/4 % na leto. Z obrestmi obenem plača vsak dolжник toliko
na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5 % izposojenega kapitala. Na
ta način se ves dolg poplača v 62 1/2 leta. Kdor plačuje 6 % izposojenega kapitala, po-
plača dolg v 33. letih. Dolжник more poplačati svoj dolg tudi poprej, ako hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje. — Mestna hranilnica izdaja lične

domače hranilnike

proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi
otroke navajajo k varčnosti. — V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala
ta slovenska hranilnica tudi **kreditno društvo.**

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači v

Prešernovih, prej Slonovih (Elefantnih) ulicah 3.

V založbi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani
je ravnokar izšel

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence
za navadno leto 1910.

Ta koledar izhaja že **deseto leto**. Vsebina mu je med drugim na-
slednja: Koledar. Tabela za železničarje. Množilna razpredelnica. Kolkovne lestvice.
Poštni tarif. Inozemske denarne vrednosti. Stara mera in nova. Koliko plačam
osebne dohodnine. Koliko plačam vojne takse. Nekaj dogodkov iz zgodovine.
Vzhod, ki se dviga. Alkohol in železničarji. Žena in socialistični tisk. Drobiž in
beleške za vsak dan v letu. — Razun te vsebine prinaša koledar sliko sodruga
Etblina Kristana.

Ta bogata vsebina priča, da je koledar vsega priporočila vreden za vsakogar.
Razpošiljati se prične takoj. Organizacije in posamezne naročnike kar naj-
uljudneje prosimo, da ga naroče čimprej, zakaj pošiljatev more biti le tedaj
točna, če se naročniki zglase pravočasno.

Cena v platno vezanemu izvodu je 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Zaupniki organizacij, ki naroče več izvodov, dobe
10 % popusta.

Pri naročilih na posamezne izvode se priporoča, da se pošilja denar naprej,
drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.